

Марина Глух,

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри публічного права
Державного податкового університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6107-5415>

Олена Бойко-Слобожан,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного права
Державного податкового університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5913-0115>

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ АЛЬТЕРНАТИВНИХ СИСТЕМ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Проаналізовано вітчизняні дослідження представників науки фінансового права щодо визначення основних підходів до розуміння фінансово-правової категорії «альтернативні системи оподаткування». Досліджено особливості застосування альтернативних систем оподаткування у країнах світу та виявлено особливості спрощеної системи оподаткування для юридичних осіб в Україні. Розглянуто порядок застосування альтернативної системи оподаткування у провідних країнах світу: Великобританії, Польщі, Італії, Франції, Нідерландах, Швеції. Визначено, що в окремих країнах Європейського Союзу поширення отримали інші податкові стимули для підтримки підприємств, зокрема звільнення певних підприємств від зобов'язання з подання фінансової звітності, введення спрощених систем бухгалтерського обліку та звітності тощо. Підсумовано, що вдосконалити альтернативні системи оподаткування юридичних осіб в Україні можливо також шляхом через розширення критеріїв, за якими підприємства можуть бути кваліфіковані для участі в спрощеній системі оподаткування, зниження податкових ставок для підприємств, які перебувають у спрощеній системі оподаткування, покращення процедури подання звітності та сплати податків для підприємств, що використовують спрощену систему, посилення підтримки та консультування з питань оподаткування для підприємств.

Ключові слова: альтернативні системи оподаткування, юридична особа, єдиний податок, система оподаткування, податкова звітність, спрощена система оподаткування, податки.

Glukh M., Boiko-Slobozhan O.

Theoretical and legal aspects of alternative systems of taxation of legal entities

The article analyzes domestic research by representatives of the science of financial law regarding the definition of the main approaches to understanding the financial and legal category «alternative taxation systems». A proper definition of the concept of «alternative systems of taxation of legal entities» is proposed. It is emphasized that alternative taxation systems are a widespread tool for increasing the efficiency of the management of legal entities. The features of the simplified taxation system for legal entities in Ukraine are analyzed. Peculiarities of the application of alternative taxation systems in the countries of the world have been studied. The procedure for applying an alternative taxation system in the leading countries of the world, namely in Great Britain, Poland, Italy, France, and the Netherlands, is considered. Sweden is singled out as one of the leading countries that successfully applies the principle of «neutrality» in small business taxation. Attention is drawn to the features of the simplified system for legal entities in Ukraine and important aspects of reforming the simplified taxation system in Ukraine. It was determined that in the countries of the European Union, other tax incentives to support enterprises have spread, namely the exemption of certain enterprises from the obligation to submit financial statements, the introduction of simplified accounting and reporting systems, the introduction of special regimes of taxation with value added tax for certain types of transactions, such as farms and agricultural cooperatives, and the application of assessed income taxes and minimum taxes. It is emphasized that such measures are aimed at easing the tax burden on small businesses and simplifying their reporting and accounting procedures. It is concluded that it is also possible to improve alternative systems of taxation of legal entities in Ukraine by expanding the criteria by which enterprises can be qualified to participate in the simplified taxation system, reducing tax rates for enterprises that are in the simplified taxation system, improving the procedure for submitting reports and paying taxes for enterprises using the simplified system, increased support and advice on business taxation.

Keywords: *alternative taxation systems, legal entity, single tax, taxation system, tax reporting, simplified taxation system, taxes.*

Постановка проблеми. Альтернативні системи оподаткування юридичних осіб виступають важливим інструментом, що допомагає країнам стимулювати підприємницьку активність, підтримувати розвиток малих підприємств та сприяти економічному зростанню. Традиційні системи оподаткування можуть бути обтяжливими для бізнесу, особливо для малих підприємств з обмеженими фінансовими ресурсами. В умовах сьогодення країни світу розробляють альтернативні системи оподаткування, враховуючи свої економічні, соціальні та політичні умови. Ці системи можуть бути адаптовані до потреб конкретного ринку та сприяти розвитку певних секторів економіки. В умовах воєнного стану Україна, яка перебуває на етапі інтеграції в європейську економіку, потребує подальшого розвитку малого та середнього бізнесу, врахування міжнародних стандартів у сфері регулювання оподаткування юридичних осіб та створення перспективних стратегій для відновлення національної економіки. У зв'язку з цим, вивчення альтернативних систем оподаткування юридичних осіб є актуальним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Свої праці проблемі альтернативних систем оподаткування юридичних осіб присвятили такі науковці, як В. І. Долженко, Ю. Б. Іванов, Л. П. Коваль, В. І. Коротун, Я. Лозовецька, Т. Мединська, О. В. Панасюк, О. В. Поліщук, В. М. Полухович, О. О. Пунда, М. О. Слатвінська та ін.

Формулювання мети статті. Узагальнення змісту поняття «альтернативні системи оподаткування юридичних осіб», визначення основних особливостей альтернативних систем оподаткування юридичних осіб і розроблення рекомендації з підвищення ефективності їх функціонування в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Альтернативні системи оподаткування юридичних осіб є своєрідним виявом лібералізації економічних відносин у суспільстві, адже за наявності таких систем суб'єкти господарювання отримують можливість самостійного вибору податкових умов здійснення господарської діяльності, тобто мають змогу активно впливати на цей фактор зовнішнього середовища, що суттєво збільшує ступінь їх свободи в прийнятті управлінських рішень. Погоджуємось, що можливість застосування альтернативних систем оподаткування юридичних осіб слід розглядати як один із інструментів підвищення ефективності їх господарювання [1, с. 121].

Так, незважаючи на наявність наукових досліджень у науці фінансового права відсутній єдиний підхід до визначення поняття «альтернативні системи оподаткування». У зв'язку з цим М. О. Слатвінська пропонує під альтернативними системами оподаткування розуміти сукупність податків та зборів, які справляються до бюджету з юридичних осіб, які відповідають законодавчо встановленим вимогам, порядок обчислення та сплати, яких введене державою з метою спрощення механізму їх стягнення та податкового стимулювання розвитку суб'єктів господарювання [2, с. 13].

На думку Ю. Б. Іванова, під поняттям «альтернативні системи оподаткування» необхідно розуміти особливий різновид спеціальних організаційно-податкових режимів сприяння певним групам платників податків у межах загального механізму оподаткування, під яким розуміється встановлення податковим законодавством спеціальних умов стягнення одного чи кількох податків, що стосуються окремих категорій платників податків чи певних територій. У цьому випадку вчений підкреслює, що до альтернативних систем оподаткування належать як податкові пільги для окремих категорій платників податків, так і особливі умови оподаткування за одним або декількома податками на окремих територіях, що робить режим оподаткування альтернативним, так і встановлення спеціальних умов формування елементів оподаткування та його нарахування, відображення та сплати [1, с. 122].

Також В. І. Коротун поняття «альтернативні системи оподаткування» визначає як сукупність спрощених режимів оподаткування, таких як: спрощена система оподаткування, фіксований податок, фіксований сільськогосподарський податок, тобто це система, яка складається з окремих податків і зборів та стягується до бюджету з окремих суб'єктів господарювання, переважно представників малого та середнього бізнесу, які вводить держава з метою спрощення механізму справляння податків, а також податкового стимулювання. Науковець зазначає, що застосування альтернативних систем оподаткування базується на таких засадах: 1) спрощення ведення бізнесу через простоту нарахування та сплати податків; 2) зменшення обсягу податкової звітності; 3) гармонізації податкового обліку; 4) зменшення загальних витрат на управління підприємством [3, с. 34].

З огляду на це вважаємо за доцільне поняття «альтернативні системи оподаткування юридичних осіб» визначати як сукупність податків та зборів, які стягуються до бюджету з окремих юридичних осіб,

які відповідають певним критеріям та введені державою з метою спрощення механізму їх стягнення та податкового стимулювання господарської діяльності юридичних осіб.

Так, існують альтернативні системи оподаткування, на які має можливість перейти юридична особа за умови відповідності законодавчо встановленим критеріям. Основні ознаки альтернативних систем оподаткування, які відрізняють їх від загальної системи оподаткування, такі: наявність критеріїв переходу, обмеженість видів господарської діяльності, спрощений механізм розрахунку податків та порядок подачі податкової звітності, сплата податку за рахунок частини податків і зборів, передбачених загальною системою оподаткування [2, с. 14].

Альтернативні системи оподаткування юридичних осіб можна охарактеризувати такими особливостями: 1) юридичні особи мають можливість обрати лише одну систему оподаткування (або загальну, або альтернативну) для оподаткування своєї господарської діяльності. Вони не можуть одночасно використовувати обидві системи для однієї діяльності; 2) альтернативні системи оподаткування, які передбачені в податковому законодавстві, відрізняються від загальної системи оподаткування тим, що вони обмежують перелік обов'язкових податків і зборів, які підприємець повинен сплачувати. Вибір альтернативної системи дає змогу платнику уникнути сплати деяких найбільш обтяжливих податків, які передбачені в загальній системі; 3) рішення щодо переходу на альтернативну систему оподаткування залежить від самого платника податків. Він має право вибирати ту систему, яка найкраще відповідає його потребам і може бути більш вигідна з погляду сплати податків [4, с. 310].

У Податковому кодексі України, в окремій главі 1 Розділу 14, що має назву «Спеціальні податкові режими», визначено положення щодо альтернативних систем оподаткування. Ця глава встановлює основні принципи застосування спрощеної системи оподаткування для суб'єктів господарювання, зокрема юридичних осіб. Наприклад, ст. 291.2. Податкового кодексу України визначено, що спрощена система оподаткування є спеціальним механізмом сплати податків і зборів, що передбачає заміну окремих податків і зборів єдиним податком, а також спрощений облік та звітність. Згідно зі ст. 291.3. Податкового кодексу України, юридична особа може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо вона відповідає вимогам, що встановлені кодексом, і реєструється як платник єдиного податку відповідно до встановленого порядку [5].

Варто звернути увагу, що у ст. 291.4 Податкового кодексу України платники єдиного податку поділяються на чотири групи платників єдиного податку, серед яких для юридичних осіб можливо обрати лише третю або четверту групу спрощеної системи відповідно до вимог встановлених податковим законодавством. Так, обрати третю групу можуть юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року (у 2023 році – 7 818 900, 00 грн). Четверту групу можуть обрати сільськогосподарські товаровиробники (юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%). Так, для юридичних осіб, які обрали третю групу спрощеної системи оподаткування, відсоткова ставка єдиного податку встановлюється у розмірі: 3% доходу – у разі сплати ПДВ; 5% доходу – у разі включення ПДВ до складу єдиного податку. Для платників єдиного податку четвертої групи розмір ставка податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду визначається залежно від категорії (типу) земель, їх розташування [5].

У Податковому кодексі України чітко визначено перелік юридичних осіб, які займаються певним видом господарської діяльності та не можуть бути платником єдиного податку. Наприклад, це юридичні особи, які здійснюють діяльність з організації, проведення азартних ігор, лотерей, обміну іноземної валюти, експорту, імпорту, продажу піддакцизних товарів, діяльність у сфері фінансового посередництва, діяльність з управління підприємствами, діяльність з надання послуг пошти, юридичні особи – нерезиденти тощо [5].

У сучасних умовах багато країн у світі вживають різноманітні заходи з метою зменшення податкового навантаження на малі підприємства та спрощення процедури сплати податків з прибутку. Серед цих заходів можна відзначити використання презумптивного податку, можливість вести облік за касовим методом для розрахунку оподатковуваного прибутку, а також інші спрощені процедури обліку та звітності, які є альтернативними системами оподаткування [6, с. 403].

У розвинутих країнах Європи використовуються різні заходи для сприяння розвитку сектору малого підприємництва чере зниження податкового навантаження. Одним із найбільш поширених підходів є створення преференційних податкових правил для малих підприємств або застосування загальних правил

з додатковими пільгами для цього сектору. В країнах Європейського Союзу не використовуються спрощені системи оподаткування, подібні до єдиного податку в Україні. Замість цього набули поширення інші податкові стимули для підтримки підприємств, зокрема звільнення певних підприємств від зобов'язання з подання фінансової звітності, введення спрощених систем бухгалтерського обліку та звітності, запровадження спеціальних режимів оподаткування податком на додану вартість (ПДВ) для окремих видів операцій, таких як фермерські господарства та сільськогосподарські кооперативи, а також застосування податків на оціночний дохід та мінімальних податків. Ці заходи спрямовані на полегшення податкового тягаря для малих підприємств та спрощення їхніх процедур звітності та обліку. Вони сприяють створенню сприятливих умов для розвитку малого бізнесу та підтримують його конкурентоспроможність [7, с. 235].

Цікавий досвід застосування спрощеної системи оподаткування можна відзначити в Великобританії. У цій країні юридичні особи, дохід яких не перевищує 20 млн дол., а кількість найманих працівників не перевищує 100 осіб, можуть обрати спрощену систему оподаткування. У цьому випадку ставка податку становить 21% від загальної суми доходу. Загалом малі та середні підприємства, як правило, дотримуються таких самих правил розрахунку та декларування доходів, як і інші платники податків, з деякими незначними винятками. Одним з таких винятків є спрощені вимоги до звітності. Згідно з британським законодавством, якщо річний дохід підприємства становить не менше 15 тисяч фунтів стерлінгів, то воно має заповнити лише просту податкову декларацію без детального опису своєї діяльності, активів або зобов'язань. Крім того, якщо сумарні зобов'язання підприємства за рік не перевищують 500 фунтів стерлінгів, то воно звільняється від сплати авансових платежів і не має обов'язку платити рахунки за наступний рік. У такому разі підприємство сплачує лише те, що вимагається на дату закриття балансу. Це сприяє збільшенню оборотних коштів юридичної особи і спрощує її фінансові зобов'язання [8].

Цікавим є також досвід Франції з використання спрощених спеціальних податкових режимів, які застосовуються до малих і середніх підприємств залежно від їх обороту. В цій країні малі підприємства, що відповідають визначеним критеріям, звільняються від подання декларації про податок на додану вартість, але сплачують податок на прибуток, розмір якого залежить від галузі діяльності. У Франції до спрощеної схеми оподаткування підпадають такі суб'єкти як мікропідприємства з річним доходом до 500 тис. франків без ПДВ. Малі підприємства з юридичним статусом, що належать фізичній особі, сплачують податок на прибуток у розмірі 19% від річного доходу, що менше за стандартну ставку податку на прибуток в країні, яка становить 33% від річного доходу підприємства. Проте частина прибутку, яка оподатковується за спрощеною схемою, повинна бути використана як капіталовкладення для самого підприємства. Ставка для торговельної діяльності становить 70%, для сфери послуг – 50%, а для інших видів діяльності – 35% відповідно. Знижена ставка податку на прибуток застосовується, якщо оборот малого підприємства не перевищує 50 млн франків без ПДВ, понад 75% капіталу підприємства зосереджено у фізичних осіб, оподатковуваний прибуток за зниженою ставкою не становить більше 25% від фінансового прибутку, після сплати податків підприємство протягом 3 років реінвестує однакову частку прибутку, що залишається після сплати податків [9, с. 135].

У Нідерландах існує спеціальний механізм оподаткування для малого бізнесу – «схема малих підприємств». Основною перевагою цієї схеми є можливість зниження податку на додану вартість. Крім того, в деяких випадках такий механізм може передбачати звільнення від ПДВ і навіть від адміністративних обов'язків, пов'язаних із загальною системою ПДВ. Основні умови та переваги цієї схеми такі: 1) звільнення від ПДВ: застосовується, якщо сума ПДВ для підприємства протягом звітного року становить менше 1345 євро; 2) зменшення ПДВ: застосовується, якщо розмір податку становить від 1345 євро до 1883 євро на рік; 3) звільнення від адміністративних обов'язків: застосовується, якщо протягом декількох років підприємство сплачує суму ПДВ менше 1345 євро. У такому разі підприємство звільняється від адміністративних процедур, пов'язаних із системою ПДВ загалом. Таким чином, «схема малих підприємств» у Нідерландах надає можливість малим підприємствам знизити витрати на ПДВ та зменшити адміністративне навантаження, що сприяє спрощенню податкових обов'язків [10].

Варто наголосити, що в багатьох країнах Європейського Союзу введений презумптивний податок як альтернатива загальній системі оподаткування. Відповідно до цієї податкової схеми, підприємства, які відповідають критеріям малого підприємства, звільняються від оподаткування прибутку. Замість цього застосовується презумптивний податок, який використовує альтернативну базу оподаткування, не пов'язану з прибутком (річний дохід або надходження). У деяких країнах (Бразилія та Франція) ставки презумптивного податку можуть залежати від виду економічної діяльності, оскільки використовується скоригована база, але звичайні податкові ставки. Вимоги щодо платників податків встановлюються через порогові зна-

чення річного доходу, і в деяких країнах також беруть до уваги максимальну кількість працівників, наприклад у Бразилії, Чехії, Польщі та Словенії. Варто зазначити, що деякі презумптивні податкові режими добровільні, де платник може вибрати спрощену або загальну систему оподаткування на певний період (як у Данії). Це дає змогу знизити податкові витрати та адміністративні витрати. В Італії, наприклад, існує презумптивний податок, який замінює податок на прибуток, регіональні та муніципальні додаткові збори та регіональні податки на виробництво. Підвидом презумптивного податку є індикаторний податок, який часто використовується щодо підприємств, що займаються специфічними видами підприємницької діяльності. Наприклад, в Данії такий податок застосовується щодо мореплавних підприємств, де індикатором, від якого залежить сума податку, є вантажопідйомність судна, в Індії таким податком оподатковується транспортний бізнес, де податкове зобов'язання визначається як конкретна сума за певний обсяг перевезеного товару, в Польщі податок з мікропідприємств, крім інших індикаторів, залежить також від кількості жителів в місті, де розміщене підприємство, в Австрії серед індикаторів, що визначають суму податку, враховується той факт, чи здійснюється діяльність в районі Альп [6, с. 403].

Також Швеція є однією з провідних країн світу, яка може надати цікаві приклади оподаткування малого підприємництва для України. Основою їх податкового регулювання є принцип «нейтральності», за яким всі підприємства, незалежно від юридичної форми, типу діяльності, розміру і місцезнаходження, оподатковуються за однаковою базою, ставками та обов'язками щодо реєстрації, звітності та платежів. Принцип «нейтральності» також передбачає певні податкові пільги, спеціально застосовані до малих підприємств. Наприклад, підприємства з оборотом менше 80 тис. дол. США можуть використовувати касовий метод обліку та не реєструвати свій бізнес у державних органах, їм достатньо реєстрації в податковій інспекції. Крім того, якщо річний оборот підприємства не перевищує 110 тис. дол., США, вони можуть подавати податкову декларацію раз на рік, а не щомісячно, як це роблять інші підприємства. Підприємства з оборотом менше 4,4 млн дол. США повинні сплачувати ПДВ протягом 42 днів після закінчення звітного періоду, а якщо оборот перевищує цю суму, тоді сплату ПДВ потрібно здійснювати протягом 26 днів [11].

Висновки. На наше глибоке переконання, доцільно поняття «альтернативні системи оподаткування юридичних осіб» визначати як сукупність податків та зборів, які стягуються до бюджету з окремих юридичних осіб, які відповідають певним критеріям та введені державою з метою спрощення механізму їх стягнення та податкового стимулювання господарської діяльності юридичних осіб. Так, застосовують заходи, які можуть бути прийняті для зменшення податкового тиску та спрощення процедур оподаткування для підприємств. Вибір конкретної альтернативної системи оподаткування залежить від економічних умов, правового середовища та політики країни. Кожна альтернативна система має свої переваги та обмеження, і вибір оптимальної системи має базуватись на конкретних потребах та обставинах кожного підприємства. Підсумовуючи зарубіжний досвід застосування альтернативних систем оподаткування юридичних осіб, можна стверджувати, що більшість країн світу мають механізми спеціального оподаткування, які надають пільги малим підприємствам. Водночас вважаємо, що у процесі майбутньої реформи спрощеної системи оподаткування в Україні потрібно приділити особливу увагу деяким заходам, які застосовують країни світу. По-перше, заслуговує на увагу досвід Швеції у застосуванні принципу нейтральності, а також заходи щодо дерегуляції малого бізнесу, зокрема відсутність обов'язкової реєстрації в державних органах мікропідприємств. По-друге, заслуговує на увагу досвід Польщі щодо оподаткування юридичних осіб, де податок розраховується залежно від виду діяльності та її обсягу, кількості працівників, кількості жителів у населеному пункті, де розташоване відповідне підприємство. Загалом вдосконалити альтернативні системи оподаткування юридичних осіб в Україні можливо через розширення критеріїв, за якими підприємства можуть бути кваліфіковані для участі в спрощеній системі оподаткування, зниження податкових ставок для підприємств, які перебувають у спрощеній системі оподаткування, покращення процедури подання звітності та сплати податків для підприємств, що використовують спрощену систему, посилення підтримки та консультування з питань оподаткування для підприємств.

Список використаних джерел

1. Іванов Ю. Б. Альтернативні системи оподаткування : монографія. Харків : ХДЕУ-Торнадо, 2003. 517 с.
2. Слатвінська М. О. Альтернативні системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва : автореф. дис... к. е. н.: 08.00.08. Київ, 2011. 23 с.
3. Коротун В. І. Альтернативні системи оподаткування: теоретичні засади і практика застосування. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 5(1). С. 32–36.

4. Пунда О. О. Альтернативні системи оподаткування: ефективність їх застосування та нормативно-правової трансформації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 309–312.
5. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 року №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/Laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 08.06.2023).
6. Коваль Л. П. Використання зарубіжного досвіду оподаткування в системі фінансової підтримки розвитку державного бізнесу. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Вип. 19, 2017. С. 402–405.
7. Мединська Т. Альтернативні системи оподаткування малого бізнесу в зарубіжних країнах: досвід для України. *Зб. Наук. праць Державного економіко-технологічного ун-ту транспорту. Серія: Економіка і управління*. 2014. Вип. 30. С. 231–244.
8. Лозовецька Я. Спрощені системи оподаткування в Україні та світі: загальна характеристика та тенденції розвитку. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/29014/1/entities.pdf> (дата звернення: 08.06.2023).
9. Поліщук О. В. Оподаткування малого бізнесу у провідних країнах світу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2014. Вип. 7(1). С. 133–136.
10. Полюхович В. М., Долженко В. І. Особливості оподаткування малого бізнесу у зарубіжних країнах. URL: <https://core.ac.uk/reader/197271880> (дата звернення: 08.06.2023).
11. Панасюк О. В. Перспективи удосконалення альтернативних режимів оподаткування в Україні. *Ефективна економіка*. 2015. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_5_15 (дата звернення: 08.06.2023).

References

1. Ivanov, Yu. B. (2003). *Alternatyvni systemy opodatkovannia: monohrafiia*. [Alternative taxation systems: a monograph]. Kharkiv: KhDEU-Tornado [in Ukrainian].
2. Slatvinska, M. O. (2011). *Alternatyvni systemy opodatkovannia subiektiv maloho pidpriemnytstva : avtoref. dys... k.e.n. : 08.00.08* [Alternative systems of taxation of small business entities]. PhD thesis]. Kyiv [in Ukrainian].
3. Korotun, V. I. (2012). *Alternatyvni systemy opodatkovannia: teoretychni zasady i praktyka zastosuvannia* [Alternative taxation systems: theoretical principles and practice of application]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini - Formation of market relations in Ukraine, 5(1), 32-36* [in Ukrainian].
4. Punda, O. O. (2022). *Alternatyvni systemy opodatkovannia: efektyvnist yikh zastosuvannia ta normatyvno – pravovoi transformatsii* [Alternative taxation systems: effectiveness of their application and regulatory and legal transformation]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal - Legal scientific electronic journal, 12, 309-312* [in Ukrainian].
5. *Podatkovyi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 roku № 2755-VI*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
6. Koval, L. P. (2017). *Vykorystannia zarubizhnoho dosvidu opodatkovannia v systemi finansovoi pidtrymky rozvytku derzhavnoho biznesu* [The use of foreign taxation experience in the system of financial support for the development of state-owned business]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky - Global and national economic problems, 19, 402-405* [in Ukrainian].
7. Medynska, T. (2014). *Alternatyvni systemy opodatkovannia maloho biznesu v zarubizhnykh krainakh: dosvid dlia Ukrainy* [Alternative systems of taxation of small business in foreign countries: experience for Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho ekonomiko-tekhnologichnoho universytetu transportu. Serii: Ekonomika i upravlinnia - Collection of scientific works of the State Economic and Technological University of Transport. Series: Economics and management. 30, 231-244* [in Ukrainian].
8. Lozovetska, Ya. *Sproshcheni systemy opodatkovannia v Ukraini ta sviti: zahalna kharakterystyka ta tendentsii rozvytku* [Simplified taxation systems in Ukraine and the world: general characteristics and development trends]. Retrieved from <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/29014/1/entities.pdf> [in Ukrainian].
9. Polishchuk, O. V. (2014). *Opodatkovannia maloho biznesu u providnykh krainakh svitu* [Taxation of small business in the leading countries of the world]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky - Scientific Bulletin of Kherson State University. Ser.: Economic science, 7(1), 133-136* [in Ukrainian].
10. Poliukhovych, V. M. & Dolzhenko, V. I. *Osoblyvosti opodatkovannia maloho biznesu u zarubizhnykh krainakh* [Features of taxation of small business in foreign countries]. Retrieved from <https://core.ac.uk/reader/197271880> (data zvernennia: 08.06.2023) [in Ukrainian].

11. Panasiuk O. V. (2015) Perspektyvy udoskonalennia alternatyvnykh rezhymiv opodatkuvannia v Ukraini) [Prospects for improving alternative taxation regimes in Ukraine]. Efektyvna ekonomika. 2015. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_5_15 (data zvernennia: 08.06.2023). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.06.2023